

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В КОНТЕКСТІ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

Хлібкевич С. Б.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Постановка проблеми. Однією з провідних умов підготовки сучасного фахівця фізичної культури у вищому педагогічному закладі освіти є формування функціональних знань, які дозволяють вирішувати конкретні практичні проблеми. Тому фахівець нової генерації має бути творчим, ініціативним, прагнути впроваджувати у практику досягнення науки.

Перед сучасним учителем фізичної культури постає завдання перетворити процес фізичне виховання у процес безперервної дії, тому специфіка роботи учителя фізичної культури полягає в тому, що з одного боку, він вчитель-предметник, а з іншого, – організатор процесу безперервного фізичного виховання учнів.

Мета дослідження – вивчити та проаналізувати в контексті завдань компетентнісного підходу провідні тенденції підготовки вчителя фізичної культури у закладах вищої педагогічної освіти України.

Виклад основного матеріалу. Однією з відмінних рис сучасного етапу розвитку теорії фізичної культури як системи науково-практичних знань Ю. Курамшин визначає наявність декількох предметно-проблемних напрямів її вивчення: – праксеологічний, у центрі уваги якого – діяльність (фізкультурна, рухова, фізкультурно-спортивна, професійна), спрямована на забезпечення процесу тілесно-духовного вдосконалення особистості; – особистісно-аксіологічний, предметна галузь якого – формування фізичної культури особистості, як результат засвоєння людиною духовних і матеріальних цінностей фізкультури; – антропо-соціокультурно-педагогічний, який розглядає феномен «фізична культура» як специфічний фактор освітньо-виховного процесу, що забезпечує розвиток і саморозвиток людини, реалізацію її потенційних психофізичних можливостей в досягненні власної вершини індивідуальних властивостей, якостей, здібностей [5, с. 29-30].

Фізичне виховання дітей і молоді України нині розглядається як важливий компонент гуманітарного виховання, спрямованим на формування у них фізичного та морального здоров'я, вдосконалення фізичної і психічної підготовки до ведення активного життя, професійної діяльності та захисту Батьківщини. Система фізичного виховання базується на принципах індивідуального й особистісного підходу, пріоритету оздоровчої спрямованості, широкого застосування різноманітних засобів і форм фізичного вдосконалення. Стратегічними

цілями фізичного виховання дітей і молоді є формування у них усвідомленої потреби в фізичному вдосконаленні, розвитку інтересу і звички до самостійних занять фізкультурою і спортом, набуття знань і вмінь здорового способу життя.

Більшість учених традиційно розглядає професійну підготовку в системі загальнопедагогічної підготовки, що означає єдність теоретичної і практичної готовності до педагогічної діяльності, що забезпечує взаємозв'язок методологічної, спеціальної, загальнопедагогічної, психологічної, професійно-етичної, дидактичної й методичної підготовки вчителів, формування у студентів сучасного стилю цілісного науково-педагогічного мислення, готовності до професійної самоосвіти [6].

Професійна підготовка – це процес, який відображає науково й методично обґрунтовані заходи вищих навчальних закладів, спрямовані на формування рівня професійної компетентності особистості, достатнього для організації своєї професійної діяльності [3].

Л. Сущенко [7] поняття «професійна підготовка» тлумачить як процес, який характеризує технологічно обґрунтовані засади вищих навчальних закладів країни сформувані в майбутнього фахівця фізичної культури і спорту рівень професіоналізму, завдяки якому він стане конкурентоспроможним на ринку праці, буде самостійно організовувати фізичне виховання різних верств населення регіону й успішно працювати в усіх ланках спортивного руху.

Рівні професійної підготовки класифіковано таким чином:

– це майбутні фахівці – із високим рівнем професійної підготовки – максимально швидко адаптуються та компетентні у професійному середовищі;

– із прийнятним рівнем професійної підготовки – умотивовані до обраної професії, проте менш успішні та відповідальні в навчанні;

– із недостатнім рівнем професійної підготовки – мають нижчі показники за такими параметрами: мотивацією, успішністю, життєвими і професійними намірами;

– випускники, які професійно непридатні, – особистості з розмитими та неконкретними поглядами на життя;

– майбутні фахівці з рівнем професійної підготовки, який важко класифікувати, – особистості з еkleктичними та суперечливими намірами в житті [14].

А. Чалданбаєва [9] на основі досліджень К. Добаєва, В. Сластьоніна, О. Жука, Є. Шиянова визначила такі види рівнів професійної підготовки майбутніх педагогів: професійний обов'язковий рівень – формування у студентів універсальних загальних компетенцій за рахунок отримання фундаментальних теоретичних знань у сфері гуманітарних, соціальних, економічних, природничих наук,

спрямованих на вирішення завдань у будь-якій професійній діяльності; професійний психолого-педагогічний рівень як формування у студентів загальнопрофесійних компетенцій, пов'язаних з удосконаленням універсальних компетенцій у майбутньому та вирішенням психолого-педагогічних завдань у межах своєї спеціалізації; професійний профільний рівень – формування у студентів спеціальних компетенцій на основі здобуття знань професійної і практичної підготовки, подальше вдосконалення і розвиток перших двох видів компетенцій, що в сукупності позитивно впливає на якість професійної діяльності.

Визначальним складником системи сучасної освіти є збереження та зміцнення здоров'я і підвищення рівня фізичної підготовленості всіх верств населення України. Провідна роль у реалізації цього завдання відведена майбутнім учителям фізичної культури, від ефективності діяльності яких залежить гармонійний розвиток підростаючого покоління, єдність фізичних, психічних, духовних і соціальних потреб особистості.

А. Щербаном [10] в структурі педагогічної діяльності поряд з конструктивною, організаторською та комунікативною функціями виділяє інформаційну, розвивальну, орієнтаційну, мобілізаційну і гностичну функції. Дослідницька (гностична) функція вимагає від вчителя наукового підходу до педагогічних явищ, фактів, передбачає вміння висунути гіпотезу і провести експеримент, проаналізувати його результати, використовувати особистий досвід і досвід колег, працювати з науковою літературою.

В контексті завдань нашого дослідження важливою є позиція А. Тінякова щодо поєднання різних видів професійно-педагогічної діяльності фахівця фізичної культури. Автор пропонує виділяти перспективно-діагностичну, орієнтаційно-прогностичну, конструктивно-проектувальну, організаторську, інформаційно-пояснювальну, комунікативно-стимулювальну, аналітико-оцінювальну та дослідницько-творчу діяльності [8].

Карасевич С. пропонує виділяти вісім груп педагогічних вмінь майбутнього вчителя фізичної культури: практично-проектувальні, конструктивні, організаторські, комунікативні, гностичні, дослідницькі, технологічні, рефлексивні. При цьому автор до дослідницьких умінь відносить такі: аналіз власного досвіду фізкультурно-спортивної діяльності, навчальних програм і документів; пошук оптимальних варіантів досягнення результатів у фізкультурно-спортивній діяльності; вміння пізнати і об'єктивно оцінити педагогічні ситуації і процеси; вміння здійснювати аналіз і оцінку процесів, явищ і результатів професійної діяльності; активне використання в педагогічній діяльності різних форм фізкультурно-спортивної роботи; творче застосування

отриманих знань, умінь і навичок при організації та проведенні фізкультурно-спортивної діяльності в школі [2].

Таким чином, характеризуючи фізичну культуру, необхідно розглядати різні аспекти: *діяльнісний*, що охоплює рухову активність у вигляді фізичних вправ з різних видів спорту, спрямованих на формування необхідних людині рухових умінь і навичок, розвиток життєво та професійно важливих фізичних якостей, оптимізацію здоров'я та працездатності; *предметно-ціннісний*, представлений матеріальними (матеріально-технічні засоби) і духовними (наукові знання, методи) цінностями, створеними суспільством для забезпечення ефективності фізкультурної підготовки; *результативний* аспект характеризується сукупністю корисних результатів використання фізичної культури, які виражаються в оволодінні людиною її цінностями, досягненні високого рівня фізичної досконалості та дієздатності; *функціонально-забезпечувальний*, представлений створеними та використовуваними суспільством специфічними засобами, методами і технологіями, що дозволяють оптимізувати фізичний розвиток і забезпечити належний рівень фізичної підготовленості людей [4].

Висновки. Отже, традиційна навчальна діяльність учителя фізичної культури доповнюється функціями управління, як своєю діяльністю, так і суб'єктною діяльністю учня на основі діагностики, моніторингу, проектування тощо. Сучасна педагогічна ситуація характеризується різноманітністю та динамізмом, і вчитель фізичної культури повинен вмільо безперервно адаптуватися до змін у змісті навчання. Особливу роль у процесі професійного саморозвитку педагога відіграє його готовність переходу від традиційних технологій до технологій розвиваючого, особистісно-орієнтованого навчання на основі компетентнісного підходу.

Список використаних джерел:

1. Денисенко Н. Г. Науково-дослідницька робота як стратегічний елемент фахової підготовки майбутнього учителя фізичної культури в початковій школі. Проблеми фізичного виховання і спорту. 2010. № 5. С. 47–49.
2. Карасевич С. А. Формування у майбутнього вчителя фізичної культури вмінь і навичок фізкультурно-спортивної діяльності. Ключові аспекти розвитку сучасної науки : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. 27 лютого 2017 р. м. Ужгород. ГО «Європейська наукова платформа». Одеса. С. 31–36.
3. Конох А. П. Теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців із спортивно-оздоровчого туризму у вищих навчальних закладах : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.04. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України. К. 2007. 494 с.
4. Куделко В. Е. Фізична культура. Фармацевтична енциклопедія. К.: МОРІОН. 2005. 848 с.

5. Курамшин Ю. Ф. Об объекте и предмете теории физической культуры как научно-учебной дисциплины: историко-сравнительный анализ. Ученые записки. 2006. Вып. № 22. С. 20–32.
6. Слостенин В. А. Педагогика : учеб. пособ. М.: Академия, 2002. 576 с.
7. Сущенко Л. П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект) : монографія. Запоріжжя: Запорізький державний університет. 2003. 442 с.
8. Тіняков А. Зміст професійної діяльності вчителів спорту (тренерів) в освітніх спортивних закладах. Актуальні проблеми розвитку руху «Спорт для всіх» у контексті європейської інтеграції України: матеріали Міжн. наук.-практ. конф. Тернопіль. 2004. С. 122–124.
9. Чалданбаева А. К. Уровни профессиональной подготовки учителя биологии в контексте компетентного подхода. Вестник ТГПУ (TSPU Bulletin). 2015. № 12 (165). С. 53–55.
10. Щербан М. Психологические аспекты в деятельности тренера. Спорт за рубежом. 1981. № 22. С. 14–15.